INCVNABVLA
Qu 1
kat.kram.

INCVNABVLA
Qu 1

Inc 1

Druk jest częścią dawnego klocka HH.V.23 poz.1
Przy podziale klocka w XIX w. dołączono doń ostatnią kartę poz.k /obecnie Teologia 11367/.
Na karcie tej znajdował się sygnet drukarza wyżej wymienionego druku Hansa Weyssenburgera.
W konsekwencji Wisłocki mylnie określił drzeworyt jako sygnet wydawcy naszego inkunabułu, Wilhelma Haldenhoffa /zob.W 2 i W 214/.
W ramach prac konserwatorskich wyklejono sygnet Weyssenburgera z Inc.1 i umieszczono na właściwym miejscu w Teol.11367.

27 X 82 E.Zwinogrodzka

Incipit Excellẽtissimi medici magistri Petri de abbano prologus in libellum de venenis / mineralibus vehitabilibus / animalibus et quolibet ente sub solari globo ceptis per Venerabilem virum Wilhelmum Haldenhoff. De Thorn Artium et Medicine doctorez Magnimagistri Pruszie. Dini ordinis theutonicorum Phisicum emendatum

BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS

Inc. 1

Euerendissimo in christo patri et dño dño. N. diuina ꝓuidētia sūmmo pō-
tifici Petrus de abbano mim⁹ medico
rū cū. deuotione ꝓsens scriptū tā vrē
petitōni q̄z ꝓ debiti solutōe afferre inx
ta posse obedire ꝓpono vt sanctita
ti vestre: tū ad ꝓfectū corꝑis: tum ad scibilia coaugenda: tractatum vtilem nō minus q̄z breuem de venenis inscribam ¶ Primo siquidē diuisionē faciā de venenis Sunt enīz nobis magis nota quecūq̄z ꝓ partes diuidunt quoddaz totū ¶ Secundo vnūquodq̄z diuisionis membrorū resoluam hinc ad terminuz. singularem: sic enīz cuiusq̄z rei scientia cōpletur a generalissimis ad specialissima descēdēdo ¶ Tertio describā modū ꝑm quem venenum mortificat et nocumentū inducit humano medicine corꝑi ꝓmatū inde naturā noticia curatōis in arte medicie venatur ¶ Quarto sermonem faciam de ꝓcustodia et cautela ne aut venena ꝓpinentur: aut si ꝓpinata non noceant: ꝓcustoditiua enīz ars est curatiaz excusans ¶ Quito signa ponam et curas ad quodcunq̄z venenū assumptum et ad eius nocumenta introducta. ¶ Sexto et vltimo virtutes bezoarticas: id ē a morte liberantes occulta virtute poti⁹ et diuina q̄z cōplexione vel natura ad quodq̄z venenū describam: ⁊ cū hoc. soluam duas questiones difficiles valde: quarum ꝓma erit de tiriaca magna. Vtrum tiriaca sit alicui veneno bezoar vel medicina. et secunda erit. Vtrum venenū aliquod: possit ad certuz tempus taliter exhiberi q̄ ex eo quis ad illud tempus moriatur et non ante.

¶ Capitulū ꝓmū. De diuisione venenorum.

Venenum quia oppositum est cibo nostri
v corpis: ideo sicut cibus ipse efficitur pars
nri corpis et se totuz assimulat parti nutri
te vicē tenēs ptis dissolute: ita venenū nostruz corp⁹
seu partē cui approximauit ad sui ipsius venenosam
naturā totā trahit et conuertit: et deniqz assimulat si
bi ipsuz adeo vt sic aīalia et terre nascentia quorū na
tura cibos cōuertit in speciē nutritorū. a nobis cōmes
ta in nostrū alimentū cōuertuntur et speciē. Ita que-
cunqz corpa veneno sunt iuncta si comedantur a no
bis transeuntia faciūt nrā corpa in venenū: qm̄ om̄e
agens est prestanti⁹ paciente. sic eniz nostra substan-
cia per modū passiui trāsit ad p̄sentiaz veneni quod
se habet per modū actiui in veneno sicut palea subiec
ta igni transit in ignē est eniz ignis totus actiuus ad
paleam: quare sapientes medicorū venenū dixerūt es
se de genere rerum interficientiū et destruentiū cōplexi
onē et cōpositōnem: et interdū inducentiū solutionez
cōtinuitatis ita vt egritudīes que ex venenis accidūt
sint de generibus cōmunibus ⁊ nō ꝓprijs. Diuiditur
autē venenū tribus modis. Nā vno modo cōsidera-
tur ꝓut fit diuisio generis in species: et ꝑm hoc dixe-
runt. Auicen. et Auere. ꝙ venenorū aliud ē de minera:
aliud est de vegetabilibus: aliud est de animalibus
¶ De minera quidez est: vt quecunqz sub terra gene-
rata perniciosam habēt naturā-vt argentum viuuz
et gipsuz-et es-et quidā lapides vt magnes-et lapis
armen⁹ non lotus et plumbū vstum et arsenicū-et re
algar et cerusa plūbi: et sic de multis alijs de quibus
infra in speciali dicet. ¶ De vegetabilibus vero sunt
quecunqz plantarum cōtrariarissime sunt nature ci-
bali vt apte nati nō sunt ad nutriti spēz cōuerti: sz po
tius sunt prompta conuertere: vt eloborus et turbith

nigrum:napellus et gūmi napelli et fungi quidam:et tubera et viduā faciēs et mezereon et oleander apium risus et multa alia de quibus in speciali infra dicetur ¶De animalibus autē:venenosa sunt omnia quoꝝ natura longissime distat ab humana cōplexione aut opposita et inimica est.speciei:qualia sunt serpentes et draconēs et thiri et vipere et lepus marinus: et carnes assate et statim suffocate:et pisces frigidi: et morticine carnes ⁊ putride:et que a fulgure sunt percussa et mortua et quecunq; sunt passa rabiem:et multa q̄ infra speciali dicentur. ¶Secūdo modo cōsideratur venenum relatum ad nos et sm hoc dixerūt: venenū aliud est assumptum intra corp⁹ ⁊ aliud extra:qđ vero est assumptum intus:est de genere potionū perniciosarū datum sub specie cibi vel potus vel medicine: et hoc est quod plurimuz fit:a quo reges et prelati et odiosi cauere debent. Quod vero est extra:dicitur reptilium morsus:sicut cum visu:aut auditu : aut gustu aut tactu:aut odoratu sentitur venenum. Visu quidē sicut venenat basiliscus. Auditu sicut venenat serpēs quidā in nubia qui est corpulencie duarum palmarū accutū habens caput:et viridis existēs coloris qui regulus vocatur. Sibilando nāq; aues et animalia eū audientia interimit. Gustu quoq;:sicut aspis surda que sputo suo quos tangit interficit Et thirus quos mordet et vita perimit. Tactu vero sicut serpens quē miles de quo Auicenna dicit:interfecit cum lancea et ex contactu lancee manus militis totumq; corpus fuerat mortificatū. Et sicut piscis quidaz:qui stupefactor vocatur:de quo Gallienus dicit:qui cū intrat rete:piscatoris manus et brachia stupefiunt:in tantum q̄ insensibiles efficiuntur. Odoratu vero sicut reperiuntur quidaz fungi pernicioſi:ꝺ quiqus dicit Rosis:

q̄ cum euelluntur a loco siue terra et odorati fuerint: interficiunt ipsum odorantem

Tercio modo considerat venenum quatum ad specificam differentiam qua differt vna species ab alia specie: Et secundum hoc dixerunt omnes medici: et philosophi naturales: Quot venenorum: aliud est quod facit operationem suam a qualitate sua siue a complexione: et aliud quod facit hoc idem per virtutem fluentem a tota specie quod medici formaz specificam vocant: quod nihil aliud est nisi meritum q̄ vnumquodq̄ compositum ex quatuor elementis secundum maiorem et minorem ꝓportionem ipsorum elementorum in composito sortitur et meretur habere ab influentibus stellis fixis que species inferiorum cōpositorū respiciunt: et ꝓout materie ipsorum apte sunt fluunt: iuxta illud virtutes stellarum vehuntur inferius mediantibus lineis piramidalibus et rectis que in lumine ipsarum stellarum firmantur: quod lumen per lineas diuersas vectuz: de stellis deportat virtutes specificas quas dereliquit in compositis secundum q̄ cōponentia meruerunt. Et hoc est quod recte Auicenna. dixit in canone. q̄ talis forma specifica aduenit rebus post primam complexionem elementorum in composito: et quia ignoramus semper et ignorabimus ineternum quantitates et ponderа elemētorum in cōpositis: ideo tales formas specificas aduenientes iuxta metitum talis et talis ꝓportionis i compositis: necesse est ignorare neq̄ de ipsis plus scire possimus nisi q̄ztuz prebet hoim expientia: et propterea in talibus plus conferunt expti q̄z rationales medici sicut bene in prohemio metha. aristo. dicat

Venenum ergo quod a qualitate sola facit operationem variatur secundum diuersitatem qualitatum:

Nam aliud calidum aliud frigidum aliud siccum aliud humidum. ℒ Calidum quidem duobus modis interficit: quia aut calefaciendo corrodit interius assumptuu vsq; ad cor: et extra appositus vsq; ad medulam ossis: et sic interficit soluendo. continuus quale est lepus marinus: aut calefaciendo inflamat et intus et extra vsq; ad cor: et sic interficit substantiã cordis superflue inflamando: et hoc est sicut euforbium et elleborus. ℒ Frigidum vero venenum similiter interficit duobus modis. scilicet aut malefaciendo propter maximam eius frigiditatem vsq; dum cor reddatur imobile: et hoc ẽ tale quale est opium: aut opilando vias anhelitus et claudendo ita q; quasi anhelare non possunt et vsq; ad cor: auffertur anhelitus: et hoc est tale quale est plumbus vstum. ℒ Siccum vero venenum interficit duobus modis. scilicet aut cõsumendo humidum sanguineus cordis et quasi crustam conuertendo: et hoc tale est quale est: calx non extincta et colchatar: aut seperando partes a parte donec omnia mẽbra vsq; ad cor: et minimas partes nõ liquefiant: sed soluentur: et hoc facit tale quale est realgar. ℒ Humidũ vero venenũ dicũt quidã nõ inueniri: q m nõ ascendit hũiditas ad quartũ gradum: et quart⁹ gradus venenosa; reddit qualitatẽ qm̃ corruptiuũ est mortale. Sz Gallie. narrat de quodã quem in somno serpens quidã momordit: et excitat⁹ nõ valẽs surgere tractus p manũ remãsit caro corrupta et putrefacta sup terrã et ossa denudata apparuerunt: vñ ex putrefactõe occulta ⁊ facili carnis solutõne: probat. Gallie. eẽ hũidũ: et ex hoc gñre ꝑm aliq̃s argẽtiz viuũ vere eẽ venenũ qõ solũ hũidum i quarto gradu esse fatentur. Sz venenum quod a tota spẽ soluente vtute siue a tota subã siue a forma specifica ẽ iterficit

nō q: calidū neq frigidū neq siccū neq hūidū:sed q: tale id est:quia oppositam habet virtutez ad vitam hominis et sanitatē:et istud venenū in quacunq parvitate sumptū ita etiā vt sensuz fugeat interficit multiplicando seipm quoniam quacunq humiditatem nostri corpis inuenit ipsam statim in venenū conuertit:et hoc virtute siue speciei et tale ē quale ē napellus.

Capitulū secundū De vno quoq veneno in speciali.

Venena minera specialia et plantarū et animaliū nō nisi nota et famosa dicem⁹ ne occulta narrātes virus in āgues addicerem⁹: ob eā ei⁹ sōlā causaz vt puisa. minus ledāt hec scribūtur:nō vt alios ledere doceam⁹ ¶ Mineralia igitur venena:quedā sunt a natura:quedam ab arte procurata:A natura quidem que in vētre terre geñrantur: et horum vnū est argentū viuū quod int⁹ assumptū quandoq interficit sua humiditate putrefacere faciēte humiditatez cordis naturalem quādoq autem interficit sua frigiditate actuali congelāte cor:cuius signum est q quidam apotecarius cum de nocte tempote magni estus sitiret:temptans inuenit āpulaz plenā argento viuo quod bibit:et mane inuentus est mortuus:et inuenientes argentū viuum exire de ano:anothomisatus fuit:et inuentus fuit sanguis circa cor coagulatus et ipsum cor similiter inuenerūtq in stomacho fere libram vnam argenti viui. Aliud est argentum viuum quod sit ab arte alchimie sublimatuz in alludel: quod est vas alchimistarum et istud est deterius et magis perniciosum quam naturale quoniam minerale sepe per ventrem secedit: Vel sponte

vel cum clisteri: sed sublimatum assumptuz interius: corrodit intestina ⁊ apostemat cor: et retinetur vrina et prohibetur: eius exit⁹ et morit̄ ¶ Extinguitur etiā argentū viuū cum forti admixtione saliue hoīs donec disparet: q̄ si proieceris sup̄ ipsuz aquaz feruentem et redierit ad primā dispositōez nō est extinctū: ⁊ hoc ad huc deterius est q̄z purum viuū: et minus malum q̄z sublimatum. ¶ Secundum venenū quod est a natura minere est gipsum: quod intus assumptū sua frigiditate coagulat sanguinem et inspissat spiritus: et inducit difficultatem anhelitus: deinde moritur: et hoc datum crudum in potu tritum: coctum vero non est venenum: sed medicina stiptica valde: nascitur autez in venis terre montuose. ¶ Tercium est es: quod metallinam habet naturā cōpositum ex argēto viuo et adurente sulphure ad formā ruboris deducēte: quod quidem cum per fabros percutitur ⁊ maleatur: scorie que cadunt et date in potu venenant et ventrē fortiter soluere faciūt: et hoc medici vocant tubel eris inde etiam viuum si reponant in vase eneo aut cupri aut electri et bibant: vomere facit. ¶ Quartuz est scoria ferri eruginosi et ipsa erugo que intus assumpta adherendo intestinis exiccat humiditates et corp⁹: et senectam inducunt id est quādam egritudinem quam medici marasmum vocant: vtuntur autez medici scoria ferri consolata in curatōne multarum egritudinū ¶ Quintum est lapis magnetis qui assumptus intus melancolicum et lunaticum et pistrigiatuz facit recipientem: vtuntur autem eo medici consolato cuz alijs medicinis in curatōne melancolie. Est autem lapis iste duarum specierum ¶ Vna est que trahit ferrum vertens illud ad polum septembrionalez vbi d̄r esse minera maguetis. Alia ē q̄ trahit carnes hūanas

vertens tractum versus polum meridianum vbi dicitur esse minera ipsius: hec autez trita et data in potu viscera contrahit et in globum reddit. ¶ Sextum est lapis armenus qui rubeus ē: assumptus intus si nō ē lotus secundum omnē medicorū doctrinam est venenum vomitiuum: subuersiuuz totius corpis et eo preparato vtuntur medici in cura melācolice passionis. ¶ Septimū est lapis stellatus quē medici vocant lazuli: qui si non fuerit lotus datusqz in potu subuertit stomachū et dolorem intestinorum facit: quo vtūtur medici cōtra quartanā. ¶ Octauum est arsenicum siue auripigmentum quod ē de specie gipsi: vt dicit Albertus q̄ caliditate et siccitate sua et perniciosa natura venenum est pessimū putrefaciēs et valō mortificatiuū: sed si sublimetur secundū Alchimiā in vase alludel est pessimum: vt venenū intus assumptuz: et si sepius sublimetur: efficitur albissimum: et tanto deterius efficitur venenum.

¶ Venena vero que p artē fiūt: vt litargiriuz: quod ex plūbo fit fusa in olla cū testis olle fractis: quod assumptum intus tantā facit intestinorum stipticitatē quod nunqz fere egerere potest: et per vomitū educuntur que per secessum solent educi. Sed et ceruſa que ex lamis suppositis aceto colligitur et frigiditate sua et siccitate intus assumpta facit paraliticos et contractos: sunt ꝛ calcecomenon id est viride eris: quod fit ex lamis cupri super aceto expositis quod quidē corrosiuuz est: et venenum mortale. Sunt et plumbum vstū quod fit ex sulphure et auripigmento quod est venenum opilās anhelitū et interficiens suffocando sunt et azurum quod fit ex lapide lazuli quod est venenuz exicatiuū. Sunt et realgar quod ex sulphure et plumbo fit: corrosiuuz existens venenum intus assumptū.

¶ Vegetabilium vero venena: quedam sunt succus herbarum: quedā vero fructus arboꝝ: quedā vero semina ipsarum: ¶ Succus quidē cicute: et succus titimaloꝝ: et succus cucumeris asmini: et succus vsnee: et succus bothōmarien: et succus coriandri: et succus mādragore: et succus papaueris nigri de quo opium fit: et succꝰ corigiole lactātis ꝺ quo scamonea fit: er succus apij risus: et succus cherue: id ē girasolis: et succus napelli: et succus oleandri: et succus mezereon: et succꝰ elleboꝝ nigri: et succꝰ alfessire ideſt vitis albe: et succus brionie ideſt cucurbite siluestris. ¶ De fructibus vero sunt comua oleādri et comua bedeguar: ꝛ anacardi et nuces: et auelane rancide: et nux vomica: et coloquītida que solitarie fuit nata in arbore sua: et ficus. pharaonis: et poma mandragore. ¶ Semina vero sunt iusquiamus: et cochognidij: et bacce lauri rancide et catapucie ꝛ sēmē vrtice: et sēmē papaueris nigri: et sēmē elleboꝝ: et semen cicute: et sēmē coriandri humidi: et semen serpentarie que omnia cōmesta vel bibita: aut perimūt modis supradictis: aut infirmāt: corpus et alterant. ¶ De animalibus vero sunt quedam de cerebris ipsoꝝ: quedam de caudis. quedaz de sanguine: quedam de salīua et sputo: quedā de fellibus: quedā de toto corpe. Jn cerebro quidē gatte venenum eſt perniciosum faciēs hominē amentē. similiter in cerebro vespertilionis. Jn cauda vero cerui venenum eſt peſſimum: propter quod venatores extremitatem caude cerui quando volunt ceruum cōmedere abscādunt. similiter in cauda scorpionis ꝛ rutele ꝛ vespe et apis: et erunguium animaliū: et quoꝝundam serpentum. Jn sanguine vero sicut in sanguīe bouis veteris: et in sanguīe buffonis et eiꝰ sputo: et in sanguine homis colerici ruffi in furia positi: et in sanguie

menstruo:et in sanguine leprosi. In sputo vero siue i saliua hominis ieiuni non ad hominem sed ad scorpionem et serpentem: In sputo buffonis:et sputo et saliua vipere que coire vult cũ pisce venenuz deponit in littore super lapidem quẽdam:deinde rediens suũ colligit venenum:et in saliua et spuma canis rabiosi: et in saliua gatte simee:et muris.et hominis ieiunij facientium morsum. ¶ De fellibus vero sicut est fel leoppardi quod est venenum a forma specifica:statim perimens. ¶ De toto vero corpe sicut sunt cantarides et salamandra de quorum omnium suma dictum est ꝙ aut a qualitate aut a specie interficit predictum venenum.

¶ Capitulũ tertiũ. Ad sciẽdum ꝑm quẽ modum venenum interficit aut nocet

Omne nãqꝫ veuenũ inquantũ est venenum oppsitam habet qualitatez corpi nrõ:hec autẽ oppositõ magnũ dubiũ facit quomõ et qua via venenum ad cor hominis transitum patiatur. Nam aut venenũ trahetur a corde sicut ferruz a magnete:aut ipsuz transibit ad cor. aut vtroqꝫ modo.corde scilicet attrahẽte.et veneno currẽte ꝙ si nullo predictorũ modorũ erit asserere:relinquetur ꝙ nullo modo venenũ ad cor transire possit:et sic cessabit oppositio veneni adijpsum cor:quo posito dicemus venenum non esse peremptiuum cordis: cuius oppositum videm⁹ ꝙ assumpto veneno pernicioso vt napellus:statim sincopis apparet:que passio est cordis et tremor cordis:et pulsus defectus et omnia accidencia cordiace passionis:propter quod sciendum est. ꝙ cor dum est sanũ sicut cetera membra nihil attrahit:

nisi sanguinem sibi consimilem et spiritū: quorū vnū reponit in dextro ventriculo cordis et alterum in sinistro: quando vero infirmū est trahit ad se qualitatez cōtrariam sui nocumēti: sicut quando est super calefactum attrahit ad se aerem frigidum: et hoc facit et sanguinem frigidū per virtutem naturalem attractiuam sui similis dum ipsum est in potestate nature et per apetitum sensitiuum animalē q; vnumquodqz membrorum lesum appetit delicium et sentire cōueniens: et contrarium sui nocumenti. Venenum ergo vt cum in nullo participet cum cōplexione cordis: et natura ab ipso corde dum sanum est non trahitur: ymo refugit illud tanq̄z inimicum oppositum: quando vero cor esset infirmū ex appetitu sensitiuo appeteret rē et traheret cōtrarium sue passionis: secundum istum modum venenum veneno curatur: nam quando aliquis venenum assumpsit puta opium: quod in frigigitando corpus vsqz ad cor: et deīde coagulādo sanguinem cordis: ex quo mors introducitur ātēqz cor: sensum āmittat: ex frigiditate opij sentiens nocumentum desiderat medicinam calidam: et si detur castor: eū qđ de se est in genere venenorum ipsum castor: eum cor: trahet mediante appetitu sensitiuo non vt venenum oppositum substantie cordis: sed vt oppositum qualitatis male introducte per opium: hec autem ratio nō plus monstrat q̄z q; cor: attrahat ad se venenum: nisi sic quodlibet membrorum infirmum ad se trahat oppositam qualitatem. ꝓterea dato q; cor: qñ sensit nocumentum veneni frigidi virtute appetitus sensitiui appetat medicinam calidam et ipsaz ad se trahat: adhuc stat questio quomodo illud venenum primuz datum transiuit ad cor. Quare dicenduz videtur q; nullo modo cor: ad se vnq̄z venenum trahit quoniā neqz

inquantum simile est cordi quia nullã similitudinem cum ipso habet: nec inquantũ contrarium: quoniaz cor nunqz fuit talis dispositõis q venenũ esset oppositum illius: nec potes inferre ex hoc nullaz esse oppositõnem inter cor et venenum: quoniã licz cor venenũ non trahat: venenum etiam licet non currat: neqz etiam vtroqz modo contingat: est tamen dare aliũ modum quo directe apparet oppositio et pemptio manifesta: nam venenum quoniã actiuũ est a forma quaz habet perniciosam et destructiuã cordis: quitquid tãgit in corpore humano conuertit in illam speciẽ venenosam et seipsum multiplicat inficiendo humiditatem nostri corpis venenosaz naturam qua multiplicata augetur virtus veneni: nam dicitur in geometria q gemina quantitas augmentat virtutẽ vnde ex modico veneno assumpto cõuertente qõ tangit ad suũ simile augetur virtus et multiplicatur ita vt de facili p modum cõtinui corpis cuius extrema se tangunt attingit parum de quantitate veneni ipsiz cor quod etiam cum tangit cõuertitur ad venenum: et ex eo tunc spiritus vitalis non habens debitũ organum in quo resideat: cedit forme veneni: et egrediẽs de corde dimittit cor et corpus sine motu: et hoc est mors: cuius signum est q illud cadauer si cõmedatur: venenum efficitur cõmedenti. Est tamen adhuc sciendum q arterie cordis et ipsi vẽtriculi cordis motu dyastoles et sistotes idest per modum naturalem attrahẽdi et expellendi quem habent cõtinue quanto tpe viuit animal attrahit ad se circumstantẽ spiritum. ita q etiã arterie que ad cutim terminantur per poros suos aerem exteriorem continentem attrahunt vsqz ad cor: et per easdem cor exuflando expellit calores: et fumos: ita q si aer continens nos fuerit venenosus et pestilencialis

per ipsas arterias motu dilatõnis attractus cor: infi
cit: et exinde egritudines pestilenciales contingũt: nõ
q arteria vel cor de sui natura venenum trahat: sed
quia sub specie aeris: et spiritus attract⁹ venenosus
vapor ingreditur. et secundum hoc dixerunt sapien-
tes: q est venenum dormire seu degere sub arbore nu-
cum et in ortis caulium: Et sub vmbra oleandri. Et
balneari in aquis sub cuius ripis oleãder: aut alie ar-
bores venenose crescunt.

¶ Narrat enim Gallienus: de quodam qui se balne
auit in balneo calefacto de lignis excisis de cauernis
serpentum: qui mortuus fuit post exitus balnei: ex va
pore illorum lignorum cum qnibus balneum illud fu
erat calefactum infectum veneno.

¶ Et Aristotiles in libro De pprietatibus elemento
rum et Planetarum dicit. q tempore regis Philippi
omnes mercatores transeuntes per quandam viam
ad ciuitatem applicabãt quando erant in parte illi⁹
vie in qua duos montes: vnus hic et alter hinc existe
bant: statim moriebantur.

¶ Et tunc Socrates parari fecit caueam vitream
in quam intrãs se illuc iussit portari et respexit duos
serpẽtes vnũ i vno mõte ⁊ aliũ i reliquo existẽtes qui
aerẽ illius loci inficiebãt vnde moriẽtes moriebãtur

¶ Rursus etiam dicit q antiqui reges fecerunt pu-
ellam nutriri napello vt per eius anhelitum et ãplex-
um coeuntes cum ea morerentur: similiter in sentinis
nauium et in cauernis profundis: et in locis inhabita
tis et in locis fetidis propter aerem attractum habi-
tantes venenantur.

¶ Dicit nanq; Auicenna in capitulo primo. q nul-
la res est magis inimica caloris innati: et cordis.
quam magnus fetor a quo subito spiritus vitalis a

corde recedit:et quanto cõplexio cordis et arteriarum alicuius hominis calidior fuerit et rarior: tãto cicius venenum tam bibitum q̃z respiratum perimit et occidit:quoniam calidum cor plus attrahit q̃z frigidũ de ãhelitu:et vie latiores sunt in arteriis calidi cordis q̃z frigidi:ita ꝙ iusquiamus passeres nõ occidit propter stricturam viarum ad cor. hominẽ autẽ sic:quia latiores habent vias per quas:facilior est transitus spiritus venenati:quanto venenum de sui cõplexione ẽ calidius tanto deterius efficitur dato in homine calidiori quia vtriusq̃z caliditas se iuuat in vnum effectũ sed exhibitum in frigidiori natura tardat suum effectum. Verũtamen tãta posset esse caliditas naturalis ꝙ etiaz venenũ calidum superaret:et repelleret et ipsius nocumentum ꝓhiberet:aut mortem: et inde est ꝙ multi homines venenati vno cibo et eadem quantitate in eadem cena aliquis moritur:et aliquis euadit: et aliquis excorticatur:vel infirmatur:sicut ego quãdoq̃z vidi in quadam cena fuisse quatuor venenatos comedentes singuli ferculum venenatum vnũ quorũ vnus fuit mortuus statim:alius euasit omnino:reliqui vero duo infirmati fuerunt ad mortez vsq̃z:is vero qui euasit animosus erat et calidi cordis: qui vero mortuus fuit min⁹ calide cõplexionis:qui vero infirmati fuerunt calidiores erant nã q̃z ille qui migrauit et minus q̃z qui euasit:hoc autem non aliter esse potest uisi quia calor naturalis qui mouet ad formaz vite resistit inquantum potest calori accidẽtali tam febrili q̃z calidi veneni q̃z etiam calori aeris pestilenciali et calori estus et dierum caniculariũ que omnes calores mouẽt ad incĩeratõnem et dissolutõnem cõpositorum vñ Auicen. dixit in caplõ primo. ꝙ nihil ẽ qđ resistat qualitatibus malis et calori febrili plus quam

calor innatus: adeo q; etiam venenis calidis repugnat non cõplexionaliter: sed formaliter: quia calor naturalis informat⁹: est regulat⁹ ab anima nostra que mouet ad vitaz mediante calore naturali tanq̃z suo instrumento: et ideo dicitur q; omne opus nature est opus intelligẽtie id regentis: vnde signãter nature dicit de calore tã a philosophis q̃z a medicis cũ dicunt calor naturalis et non frigiditas naturalis: et pportionatur vt dicit Dorachius astrologus ad alcocoden id est ad cõstellatõnem et locum celi qui dicit dator vite. Venenum vero frigidum datum in cõplexione hominis frigidi frigiditate vtriusq̃z cicius pimit q̃z datũ in cõplexione calidiori. Sed si venenum fuerit de illis que a tota specie interimunt vt est napellus ꝛ eius gũmi et fel leopardi et tyrus: tunc cõplexio bibentis venenum nihil impedit vel cõfert nisi p tanto q; in calido homine vie sunt latiores ad transitum: in frigido strictiores.

Caplm̃. iiij. De precustodia ꝛ cautela ne aut venena ppinentur aut ppinata non noceant.

Portet suspicantez aut timentẽ venenosaz potionem vel cibũ: vt vtatur regimine duplici. Primũ est defensio cũ cautela. Secũdum est destructõ assumpti veneni cũ virtute: defensio vero cum cautela ẽ: vt ante cõmestionem sue mense coram suis ferculis et potibus sint res discernentes et significantes fore venenum si fuerit: et horũ vnum est sicut cornua serpentis que sudant in aduentu. scilicet napelli et thiri et sellis leopardi et non in aliorum venenis. Et aliud quod est lapis quidã nomine prasius qui est matrix et palatium smaragdi quia in ip-

so inuenitur: est autem viridis habens viriditatem spissam sicut prassium: et inuenitur aliqñ cum rubeis guttis: et aliquando cuz albis: exptuz est q pseruat reges a venenis: nam si lapis ille sit in mensa in qua venenū ponitur ad presentiā veneni nitor: ē stati amittit: et ipso ablato nitor reuenit: de hoc lapide dicitur i epistola Esculapi philosophi ad Octauianū: q ipse timet venena et prelia: vnde et Alexander macedo in prelijs sepe habebat: cūqz de india reuerteret se lauās in eufrate deposito cingulo in quo lapis erat suspensus: serpens quidaz illum morsu abscidit: vomitqz illum in eufratem: et de hoc dicunt. aristo. mentionem fecisse in libro de natura serpentum. Aliud etiaz est qđ scriptum est in libro. regum psarum: q si sculpire feceris in lapide ematitis virum genu flexum cinctuz serpente: cuius caput teneat dextera manus: et caudam sinistra: posueriscqz lapidem hunc in annulo aureo: et sub lapide posueris radicem serpentarie tritam: portaueriscqz hunc annulum: ab omni veneno preseruat: quod quidez qñqz ego preparari feci: et ad predictum vsum seruaui. Caueant etiam: quis ne vasa quibus ipsorum vinuz defertur vel tenetur stent discooperta in celarijs vini: neqz vinum discooptum: qñ natura liter omne animal venenosum lambit vinum et vasa vini: et quādoqz in eis suffocata sunt inuenta. Caueant etiam fercula et potus et cōfectōnes sapores habētia dulcissimos: ant cōtrariarissimos z disuetos et diuersorū saporū: qñ in istis cōsueuerūt celare venenum. Smaragdus etiam optim⁹: quin si buffo intuetur: exptum ē: q ipsius oculi crepitant ad presentiaz ipius: si teneat in mēsa venena debilitat: er si in ore teneatur venenū virtutez inficiendi dimittit: et si detur tritus in potu post venenū p optie a morte liberat:

et sit ei⁹ quātitas ℈.ij.qđ ego quādoqꝫ sum exptus et Auenzoar hoc inueit.vt in libro trāslato pape Bo scriptū ē Comedat etiā sepe ante omnē cibū castaneas cū ficubus siccis aut rutā cū auelanis et nuces virides cū ruta:aut siccas nuces cuꝫ ficubus siccis:aut calamentū recēs vel siccū in fritellis : aut radicē diptami tritā et cum vino potatā:precauet etiaꝫ ab omni veneno bibisse ieiunum ciatū vini puri optimi in q̄ tempore musti in vna mensura duo serpētes viui fuerint suffocati:p̄seruat etiā quod est expertum vt omni mane accipiat.ʒ.ij.de tiriaca que dicitur terra sigillata:fit autē sic. ¶ Recipe baccaruꝫ lauri.ʒ.iiij. terre sigillate.ʒ.i.terantur et cum melle despumato libram vnam conficiantur:et reponatur in vase vitreo:et sumantur ex eā inuicem.ʒ.ij. ¶ Destructō vero assumpti veneni fit ita. Nā si scitum fuerit de specie veneni tunc destruatur per medicinam appropriatam illi veneno que bezoar vocatur:et de hoc ego singulare faciam infra capituluꝫ ad cognoscendum vnumquodqꝫ venenum per signa propria:et ibi docebo virtutes bezoarticas. Si vero ignoratum fuerit venenum aut medicus fuerit absens:et dubitatum fuerit de veneno cuiuscunque fuerit speciei:tunc statim butirū et aqua calida simul dissoluta bibantur:et cogatur euomere: et post vomitum peractum cum butiro iterum cogatur vomere cum aqua et cum melle: et mundificato stomacho statim tiriaca magna exhibeatur cum decoctōne vini in quo bulite sunt radices diptami:et sit de tiriaca dragme due:et de vino vncie due:et non cōmedat vsque ad horas septem:peractis vero septem horis nutriatur rebus ventosis cum ficubus et cum vuis passis et cum auelanis et iure galline pinguissime vel angui animalis vel edi. ¶ Quod si in

intestinis ardor vel dolor sentitur aliquis tunc clis-
tere iniciatur factum aqua mellis dissoluta cuz adipe
anatis:vel adipe galline:et proiecto huiusmodi clis-
teri: iterum clisterizetur cū lacte ouino calido quo pro-
iecto cibetur iure de q̄ supradictū est. Si vero ad huc
morsō dolor vel in stomacho vel in intestinis remanse
rint:tunc modicū balsami dissoluti in lacte trita vnū
ciatum detur in potu:hec enim liberant venenatos: si
cito adhibeant que dicta sunt. Si vero morsus aut
gladius fuerit venenatus:statim supra morsum aut
supra vulnus gallina viua euiscerata supponatur et
reiteretur viua:aut ore alicui⁹ sclaui vel serui sugatur
locus:et os serui abluatur sepe cū vino in quo dipta-
mus fuerit coctus:deinde tiriaca magna loco suppo
natur:et cum tiriaca fuerit exiccata:iterum alia recē
ponatur donec locus non plus tiriacaz exiccet. ℒ Si
vero locus morsus siue vulnus venenarum fuerit sic
cum:tunc tiriaca nō apponatur:sed loco tiriace lac-
tucella super vulnere alligetur:et innouetur tociens q̄
ad locus fuerit humefactus:et tunc sanitas erit intro
ducta:quantū et tiriaca exiccat:tm̄ et lactucella hu-
mectat. Amplius intelligat vestre reuerentia sanctita
tis q̄ septem sunt herbe:quarū cuiuslibet natura vni
uersalis cuius interest speciem cuiuslibet plante singu
lari et specifica virtute dotare:nō a cōplexione elemē
tari quia calida vel qr fregida vel quia sicca vel quia
humida:ſz quia talis et a natura:vel mediante stella
sic dotata:donauit virtutem liberandi a venenosis.
cibis et potibus:et letali veneno ex vulnere siue mor-
su:Prima quarū est ipicon que alio nomine herba di
citur pforata:quam Achiles oraculo Apollinis in ex-
ercitu troiano:ū ōr inuenisse:vt Plinius ait Scōa est
vincetoxicum. Tertia emula Quarta raffan⁹ Quita

diptamus. Sexta aristologia lōga et rotunda. Septima lactucella: quarum vnaqueq; dicitur equipolere tiriace: ita vt vulneribus venenosis succus alicui⁹ predictarum datus in potu vulnera veneno infecta purget et saluet: et per istum modum omnes antiqui talia curabant vulnera anteq̄z tiriace haberent noticiam. Morsus vero ab animalibus venenosis curat quamlibet predictarum tiriaca morso loco supposita. Venena vero bibita curat puluis factus ex qualibet predictaruz: datus in potu cū vino vel aqua mellita. Dicit preterea Auicenna q̄ stercus galli bibitū cū aqua statim per vomitum omne venenuz educit. Et lac asine cōmestum prohibet virtutez profundari veneni: ita quod in quo prandio vel cena asinorum lac fuerit bibitum vel cōmestum nulluz preter napellum possit nocere venenum. ¶ Tiriaca autem omni veneno cōplexionali et specifico et napello directe opponitur et cōtrariatur ꝑm totaz speciē idest ꝑm bonam ꝑ mixtionem medicinarum que intrant cōfectōne artificiali tiriace a qua resultat quoddaz diuinum ⁊ formale destructiuum omnis veneni vt infra in speciali dicetur. detur autem de ipsa. ʒ. i. vel iij. tribus diebus cōtinuis quia toxicum resoluit et sudorem ꝓuocādo liberat. ¶ Terra etiam sigillata aut in cōmestione aut post cōmestionē bibita vel cōmesta hāc habet ꝓprietatem q̄ si venenū inueniat in stomacho ipsuz ꝑ vomitum expellit. Si vero post eam venenum exhibeat̄ nunq̄z ꝑmittit per corp⁹ ꝑambulare ita vt d̄niq̄z cor defendat et eius humiditates custodiat: quare reges et prīcipes de ꝑtib⁹ oriētalibus ⁊ meridionalibus vbi scz exhibēdi venena claudestino vt omnes moriātur hec ꝑnicies et nefandissima peccantur: accepit originem et inualuit cotidie vsq̄z nūc semper in suis cenis

et prandijs terram cõmedũt sigllatã et ido sigillo re
gũ talis terra sigillabat:ideo terra sigillata est voca-
ta:nũc autẽ perijt fides sigilloruz qm̃ tam in legalis
q̃z elegans ad nos sigillata portatur. Et est sciendu
q raro et expientia hoc testatur. Dicitur in libro diui-
sionũ q ad venenũ napelli parũ tiriaca aut nihil pro
desse videtur. Qua ꝓpter ad aliud rimediũ prorsus ẽ
confugiendũ et nõ in tã pauco tpis spacio in quo ne-
cesse est napelle virtutẽ ne ad cor trãseat ĩpedire contẽ
pnere artẽ medicine in specie tiriace qd est quia si nõ
citissime impediatur morit homo in vna die vel in tri
bus:sed de hoc infra dicetur vbi singulares medicĩas
ad singulare venenum inducam

Capitlm̃ quintuz De signis et curis cuiuslibet
z singlaris veneni ꝓpinati. et primo de argẽto
viuo.

a Rgentũ viuũ q̃ sumpserit dolorẽ ille pacier
intestinorũ et laterũ aut grauedĩez et ad vl
timũ ꝑducit ad epilẽsiã vel ad appoplexiã
et tunc cadit et ĩterficit. Quod si fuerit extinctum vel
sublimatũ corrosionẽ facit ĩtestinorũ et morsurã et fit
grauedo lingue et stomachi et apostematur cor z mo
ritur Et eius cura est clistere cuz adipe anatis vel bu
tiro et deinde reiteretur cũ aqua mellis. et si fuerit cre
ditum q fuerit extinctũ vel sublimatũ vomitus ꝓuo
cetur et hoc statim ãteq̃z ad intestina descendat: qm̃
tunc penitus intestina excoriaret et sanguĩez exire face
ret et tenasmonez induceret:tunc enim clisteribus so-
lum esset intendere et expedita argẽti euacuatiõe erit
intendendũ ad accidẽtia derelicta que tria eẽ cõsueue-
rũt:vnũ mala cõplexio hũida et frigida ĩ ĩtestinis. se-
cundũ ẽ debilitas cordis et tremor. Terciũ vulnera in

stomacho vel itestinis. Et prio opponem⁹ nos cũ re b⁹ cõfortatiuis stipticis et calidis ⁊ desiccantibus: da bimus ergo tunc mirram et castoreũ decoctã in vino et saluiam et rutã tritã et cũ aqua in qua nuces cipres si sint bulita potui ꝓpinabim⁹. Et ad scdm oppone mus nos cum exhibitõe dyamargaricon et dyamus ci amari. Et tercio opponem⁹ nos cuz medicinis si gillãtibus vulnera assumptis ꝑ clistere si fuerent vul nera in intestinis. in potu si fuerit in stomacho: et ho rum suma erit trifera mior aut vinum rubeuz in quo mirabolani cocti fuerunt et si vrina fuerit retenta ex potu argenti viui tunc ponemus euz in balneo aque calide et postea supponemus vesice spongiã infusam in decoctõne iuniperi et senis apij pluribus vicibus ⁊ dabimus in potu vinuz purum optimum in quo bu lita fuerit radix ciperi: et vngemus sumen et testicu los cũ oleo rutatio et iunipero: et ei⁹ bezoar est cost⁹

Caplm̃ septimũ De gipso.

c Vi datuz fuerit in potu Gipsum ille hẽbit difficultatem ãhelitus et frigiditatẽ in sto macho et stipticitatẽ ventris et labia alba vt mortificata et eius cura erit vt bibat aquam cali dam cũ butiro et euomat: deinde bibat iterum aquaz calidam cum melle: et euomat: et postea detur sibi in in potu metridatum. ʒ. ij. cum optimo vino et si stip ticus remansit clisterisetur cum adipe anatis et oleo vngatur venter cum oleo de cherua: et eius bezoar est stercus muris trita et bibitum et detur ex eo cum vi no. ʒ. i.

Capitlm̃ octauum De scoria eris

Atum cui fuerit in potu Scoria eris multū
d ille assellabit aut vomet et cū dolore et pūc
tōne in intestinis et stomacho et eius cura
erit balneum in quo bulita sint capita hircorum vel
lunace: et dare in potu succum mente: et vngere sto-
machum et ventrem cum oleo rosato calidito: et eius
bezoar est succus accori bibatur. ʒ. ij et cum vino

Caplm̄. ix. De Scoria ferri

Ferri scoria cui datū fuerit aut ei⁹ erugo: il-
f le inriccatur cottidie et venter adheret reni-
nibus: et marasmū patitur: et eius cura est
humectare totum corpus cum balneis in quibus tes
tudines sint bulite et clisterisetur venter cū decoctōne
pedū edorum aut cum aqua maluauisci et comedere
butirum recēs et ura pinguia: et eius bezoar est lapis
magnetis tritus et datus in pillulis cū tantmndez de
succo mercurialis et blitis in modum pillolarū: et sit
dos⁹ magnetis in vice. ʒ. i.

Caplm̄. x. De lapide maguetis:

Apis magnetis nō cōsolatus cui datus fu
l erit ille efficitur lunaticus et melancolicus
aut heroicus: et eius cura est vt detur in po
tu et limatura auri et fragmenta smaragdi simul aā
℈. cum vino et clisterisetur cum lacte ouino et oleo de
amigdalis dulcibus: et est bezoar ei⁹ smaragd⁹ trita
et data in potu tribus vicibus in nouem diebus.

Caplm̄. xi. De Lapide lazuli.

On lotus lapis lazuli cui fuerit in potu da
n tus ille patietur subuersionem stomachi et
tristiciam et solicitudinem et eius cura est

bibere lac recens mulctum asine omni mane vsq; ad dies.vij.et comedere auiculas assatas in speto: et ei⁹ bezoar est carabe tritum ℈.ij.et datuz in potu cum vino.

Capitlm̃.xij.De arsenico sublimato.

b Atum cui fuerit arsenicū sublimatuz ille patietur excoriatōnem intestinorum et stomachi et arsuram et dolores mordificatiuos et sitim et linguā habebit exiccatam et expuere nō poterit et demum sincopī patietur.et eius cura est vt bibat butirum cuz aqua calida in qua semina rape sint cocta:et euomet:et clisterisetur et deinde cum oleo de amigdalis dulcibus omni die bis et cibetur iure galline pinguissime.et eius bezoar est cristallus trita subtiliter et data in potu.z.i.cum oleo de amigdalis dulcibus:et si non fuerit sublimatum erunt accidentia remissiora et cura eadem.

Capitlm̃.xiij.De Litargiro

l Itargirum cui datuz fuerit in potu ille nō poterit egere et per vomitū emittet q̃ quod insueuerat per secessum:et ei⁹ cura est cura colice per clistere iniectum factū ex aqua mellis et adipe galline vel anatis et dare in potu oleum amigdalarum dulcium et cōmedere ficus siccas ante cibuz et inungere stomachum cum succo apij et vētrem cum butiro:et eius bezoar est semen cherue tritum et datū in potu.z.ij.

Capitlm̃.xiiij.De ceruſa.

c Vi datuz fuerit ceruſa in potu ille patietur vomitum albū vt ceruſa et dentes nigros et dolorem ventris grauatim q̃ egeret sang

Ci

uinem et habebit tenasmonem:et eius cura erit vomi
tus prouocatus cuz aqua in qua semina rape et attri
plicis sint bulita et deinde clisterisare ventrem et cum
brodio cauliuz coctorum 7 oleo sine sale et dare in po
tu metridatum aut tiriacam cum optimo vino.et ei-
us bezoar est potus vini albissimi puri ꝓpe inebria
tionem.

Capitlm̃.xv.De calcucechumenō id ē viride eris

Alcucechumenon id est viride eris cui datū
c fuerit i potu ille oblatōez 7 suffocatōez pul
monis et ãhelitus hēbit 7 quasi nō poterit
respirare:et pacietur solutōez cōtinuitatis et interio
ribus et vulnera et vlcera in itestinis et punctōes coro
suas:et eius cura erit statim cū vomitu ꝓcurato cuz
butiro et aqua calida et sepe reiterato 7 deinde inicere
clistere factū cū lacte asinino 7 oleo de amigdalis dul
cibus:et deinde dare in potu de terra sigillata.z.i. cuz
vino albo et deide si nō cōfert fiat balneū in tina: vbi
sit oleū oliuarū in tanta quantitate q attigat ad sto
machū et eius bezoar est cristallus rubeus trit⁹ et da
tus in potu cum vino.z.ij.

Capitlm̃.xvi.De plumbo vsto.

Lumbū vstū datū cui fuerit ille non potest
p loqui et moritur suffocat⁹ et vox ei⁹ nō au
ditur nisi sicut plumbū:et eius labia 7 ling
ua plūbina sunt:et eius cura est dare in potu tiriacaz
magnã.z.ij.omni die vsqz ad quiqz dies cū aqua mel
lis et induere pelles vulpinas vel ouinas nouas et in
ungere ventrē melle vel asine calide et reiterare introi
tum sepe:et eius bezoar sunt grana citronoū munda
ta et trita et data in potu cū vino decocto dulci.z.ij.

Capitlm̃.xvij. De azuro aut minio aut zenabrio

Atū cui fuerit azurū aut minium aut zena-
b brū pacietur vomitū et vētris ſtipticitatez
et in vomitu diſcernetur p colorē vnumqd
qz ipſorum et cura omniū predictorū eſt eadem: detur
ergo in potu butirū cū aqua calida in qua ſemina ra
pe ſint bulita et euomat poſt vomitū ſpontaneū: de-
inde cleſteriſetur cum aqua mellis et oleo: et eius bezo
ar eſt ſpodium quod fit de ebore cōbuſto datum i po
tu cum vino. ʒ.ij.

Capitlm̃.xviij: De realgare.

Ealgar cui datum fuerit in potu: ille patie
r ſiti ⁊ extuatōez ⁊ exicatiōez ⁊ cōſumptiōez
humiditatis ita qꝫ niſi ei ſuccurrat aut mo
ritur aut paliticus et contractus remanebit. Ego vi
di et curaui iuuenem cui datuz fuerit cum epate porci
aſſato realgar tritum et euaſit mortē ab eo et reman
ſit circa omēs iuncturas quaſi imobilis ex nimia ſic
citate. et eius cura eſt vomitus cū butiro et aqua cali
da ſepe iteratus et cliſteria cum lacte aſinino iterata
et dare in mane in potu omni die. ℥.v. de lacte aſini
no et cibare cū ſurbicōnib⁹ pinguibus ⁊ vngere totū
corpus ex oleo de amigdalis dulcibus et ſedare ſitim
ipſius cum iulep: et eius bezoar eſt oleum de nucellis
pini datum in potu ſtatim vel in primo die ℥.iiij.

Capitlm̃.xix. De cicuta.

Dat⁹ cui fuerit i potu ſucc⁹ cicute: ille ſenſuz pdet
et ſtupor ſibi iducit: et ex eo ſocrates ab atheienſib⁹

C ij

fuit interemptus:et eius cura est in potu sumere tiria cam.z.ij.distemperatam cum decoctione diptami.et eius bezoar est gentiana trita et data in potu.z.ij.cū vino.

Capitlm̄:xx.De succo titimaloꝝ.

t Jtimaloꝝ succus cui datus fuerit ille pacietur fluxum ventris et vomitum et accidentia colerice passionis:et eius cura erit tiriaca magna cum vino in quo diptamus fuerit bulitus:et eiꝰ bezoar ē munia trita et potata cū vino.z.i.

Capitlm̄.xxi.De succo cucumeris asinini.

a Sinini cucumeris succus datus cui fuerit in potu:ille pacietur excoriationem in gutture et solutōnem ventris et dolorem intestinoꝝ:et eius cura est tiriaca magna cum decoctione baccarum lauri et melle.z.ij.et eius bezoar est succus mente vnciam vnam.

Capitlm̄.xxij.De succo vsnee.

v Snee succus cui datus fuerit ille patietur ille patietur decursum humiditatum super fluarum ad os et guttur ita vt straugulari videatur propter quod hec verba strangulatoꝝ ad hyp.id est lupi vocatur:strangulat enim lupos ipsaz cōmedentes:et eius cura sumere in potu de terra sigillata statim.z.ij.cum aqua calida et euomere:deinde post illud accipere de tiriaca.z.ij.cum vino decoctionis gencianę:et eiꝰ bezoar est aristologia longa.

Capitlm̃.xxiij.De radice bothomarien.

b Othomarien radix aut succus cui datus fuerit in potu ille pacietur strangulatõnez. et quasi suffocatõez ꝓpter qđ vocatur panis porcorum:et eius cura est bacce lauri trite.z.ij. dare in potu: et eius bezoar est piper album tritum z.ij.

Capitulum.xxiiij.De succo coriandri.

d Atus cui fuerit succus coriãdri ille patietur quasi destructõez itellectus ac sicut ebrius videatur ⁊ tandem moritur stupide:et eius cura est tiriaca magna.z.ij.cũ optimo vino:et eiꝰ bezoar est herba que dicitur vicetoricũ data i potu.z.ij.

Capitlm̃.xxv.De succo mãdragore.

m Andragore succus aut poma eiꝰ aut radix eiꝰ cui data fuerit i potu ille ruborẽ in facie et in oculis et stuporẽ in mẽte:et mentis alienatõnem et amentiã et sompnũ ꝓfundu patietur:et eius cura erit sumere in potu statim tiriacã magnam distemperatam cum optio vino et tardare comestionem ꝑ diẽ vnam et bibere optim vinũ purũ et odorare acetu forte.et eius bezoar est radix rafani comesta omni die vsque ad tres dies cum pane et sale.

Capilm̃.xxvi.De succo papaueris nigri.

f Ccus papaueris nigri cui datꝰ fuerit ille pacietur stupore mentis et dormitatõez. et hebetiam sicut illi qui oleum cõmedunt. et eorum cura est bibere tiriacam magnã et dyacosto

reum aut oppopiram aut cõfectõnem de anacardis. ʒ.ij. cum vino. et eius bezoar est alleũ crudũ comestũ.

Capitlm̃. xxvij. De Opio.

Opium cui datũ fuerit i potu ille si cogatur
o. vomere apparebit odor opij in vomitu et erit hebes et piger et dormitãs absq; sensu. et nõ intelligẽs neq; sentiẽs et si nõ succurratur ei morietur: et ei⁹ cura est potare potẽtissimũ vinũ ⁊ fricare extrema cũ nitro et sapone et puocare sternutatõnez cũ pipere intromisso in nares: et eius bezoar ẽ castore um tritum et datum in potu cum vino. ʒ.ij.

Capitlm̃. xxvij. De succo scamonee.

Si succus scamonee dat⁹ fuerit i potu: ille
c patietur cordis defectũ ⁊ sincopim ⁊ sitim et extuatõnem et dissenteriã et febrem et ei⁹ cura est potare aquã ordei sepe ⁊ ingredi balneũ aque tepide: deinde post illud bibere sirupum rosatũ et buglosatũ tota die et puocare sompnũ et odorare nenufar. et rosas et mirtũ et cibari cum cibo facto cum sumach vel berberis et emplastrare ventrem et stomachum cum pulpis citoniorũ. et eius bezoar est herba que vocatur ribes et eius succus.

Capitlm̃. xxviij. De apio risus.

Apium risus cui datũ fuerit in potu ille facit
a hoiez extra mentẽ et cõtinue ridere. propter hoc vocatur apiũ risus. et ei⁹ cura est puocare sompnũ cũ potu boni vini iebriãtis. et eius bezoar est succus melisse cum aceto datus in potu.

Capitulum.xxx. De succo cherue.

Succus cherue cui datus fuerit in potu ille
s patietur vomitū et dolorem ventris: et ei⁹
cura erit tiriaca magna data in potu.z.ij.
cū vino optimo calido. et eius bezoar est ipericon.

Capitlm̄.xxxi. De succo napelli.

Napelli succus siue ei⁹ fructus siue ♂ ei⁹ sub
n stancia cui datus fuerit ille in spacio vnius
diei aut triū morītur et pacīt ante hoc sin-
copim et defectuz cordis et denigratōez et defuscatōez
paulatine omūm mēbrorum: et deinde tumet totū cor
pus et oculi eius foras pminēt: et linguā in ore conti
nere nō potest. Succurratur ergo in īstanti dando ei
terra sigillatam distemperatā cum butiro et aqua: et
euomat et exhibeatur smaragdus optīa trita.z.ij.cū
vino et super cor ponatur sericum tinctū in grana in
fusum in succo buglose et aqua rosata et reiteretur. et
deinde serui singant cuz ore extremitates corporis. sed
ipsi morientur nisi acceperint de smaragdo: et eius
bezoar est mus quia nascitur in radice napelli: epicca
tur et datur ex eo in potu dragme due.

Capitlm̄.xxxij. De succo oleandri.

Si succus oleandri et eius cornua vel eius
c cortex data fuerit in potu: ille patietur sin-
copim et tribulatōez cordis et anxietatem:
et eius cura est sumere dyacostoreum datum in potu
z.ij. et eius bezoar est granum iuniperi in quantitate
z.ij. cum vino.

Capitulum.xxxiij.De succo mezereon.

m Mezereon succus cui datus fuerit in potu ille pacietur fluxum ventris et sitim et anxietatem et excoriatōnem intestinorum. et ei⁹ cura erit sirupus rosatus cum aqua ordei: et odorare fructus frigidos et odoriferos:et eius bezoar est origanum assatum et bibitum.

Capitulū.xxxiiij.De succo elleborī:

e Elebori siccus aut radix eius cui datus fuerit ille patitur strangulatōnem gutturis ⁊ prefationē: et fortassis suffocatur subito:et ideo vocatur strāgulator caruis:et eius cura est sumere in potu statim aquā mellis et quiescere in loco sepe rato:et deinō detur bezar eius quod est flos nenufaris siccus et tritus.ʒ.ij.

Capitulū.xxxv.De alfesira.

d Ata alfesira cui fuerit ille pacietur excoriationem ventris ⁊ vomitū:eius cura erit dare in potu aquam mellis et deinde tribuere citoniū assatum:et eius bezoar est anagallus.

Capitlm:xxxvi.De succo brionie.

b Rionie succus cui datus fuerit ille pacietur scothomiam et stoliditatē et angustiā spiritus:et ei⁹ cura erit tiriaca.ʒ.ij. cū vino decoctionis enule:et eius bezoar est piper.

2.5.1

Capitlm̃ xxxvij. De cornibus spice.

Spice cornua cui data fuerint p acietur tor-
s tionem ventris et nauseam: et eius cura est
tiriaca. ʒ. ij. cum decoctõne vini in quo dip
tamus sit bulitus.

Capitulum. xxxviij. De cornibus oleandri.

Leandri cornua cui data fuerũt aut qui cõ
o medetit assaturam in veru excisõ ex olean-
dro aut qui dormierit sub vmbra oleandri:
aut qui bibit aquam fluminis sub cuꝰ ripibꝰ crescit
oleander cuius copia est in insula sardinee: et ego exp
tus sum illud et vidi. patietur extuatõnem et amenti-
am et rugitum ventris et si balneum fuerit calefactũ
ex oleandro: balneatus sincopim patietur in balneo.
et eius cura et bezoar dicta sunt supra in capitulo de
succo oleandri.

Capitlm̃. xxxviij. De cornibus bedeguar.

Cornua bedeguar cui data fuerint in potu:
c ille patietur difficultatem transglutiendi
et eius cura est lambere oleũ de amigdalis
dulcibus. et ipsius bezoar sunt mora celsi.

Capitlm̃. xl. De anacardis.

Anacardos qui assumpserit ille patietur in
a censionẽ in gutture vehementẽ. et qñq; in-
flabitur et acutã faciet egritudinẽ et mẽtis
alienatõez: et eiꝰ cura est cũ rebꝰ vnctuosis sicut oleo
amigdalino sissamino ⁊ butiro et lacte et iurib⁹ galli
narũ: et si dolorẽ habebit in intestinis tunc cõuenies
est balneũ et si inducant febrim acutam tunc est con-
uenies vti attenuante dieta et frigida et humida: et

si fuerit mentis alienatõ pꝛouocetur ſompnus cũ ſemine lactuce ⁊ papauere albo:et eius bezoar ſunt grana pini torrefacta et comeſta.

Capitlm̃.xli.De nucibus et auelanis.

n Voces et auelanas rancidas qui cõmederit ille patietur accidẽtia mala.ſcz nauſeam et deiectõnem apetitus et vomitũ et debilitatem virtutũ animaliũ:et eius cura erit rob citonioꝛuz et rob pomoꝛum. Et ſi acciderit ei eructatõ habens odoꝛẽ lini putrefacti tunc poſſet moꝛi:et eius cura erit dyaciminum vel dyaperion:et detur eis vinum purũ et fomentetur ſtomachus cum oleo nardino.

Capitlm̃.xlij.De malo caſtoreo.

c Aſtoꝛeum malũ cui in potu datũ fuerit ille patietur clamoꝛẽ et riram et doloꝛẽ: et linguam habebit foꝛas ꝓminentem et febꝛem. et eius cura erit vomitus cũ butiro ⁊ aqua mellis donec vomitus minime habeat odoꝛẽ caſtoꝛei:deinꝺ detur in potu rob moꝛoꝛũ aut limoꝛũ.et eiꝰ bezoar ſunt ſemina coꝛiandꝛi aſſata et trita.ʒ.ij.

Capitlm̃.xliij.De malis fungis.

f Vngos malos qui comederit ⁊ ꝑcipue qui nati fuerint ſuper ferro aut ſuper anabula vel malo terre vel in locis termarum ille pꝛouocabitur doloꝛe maximo et doloꝛem patietur in pectine et pꝛohibetur ei vrina et doloꝛes habe-

bit in ventre:et si odo:auerit malū fungum et tubera mala patietur epilenciā:et fo:tassis mo:ietur:et añ illud erit ei ꝑpinanduz vinū optimū in q̄ piper nigrū sit bulitū:et deinde clisterisare ipsuz cū aqua mellis et sale:et fomentare femur cū oleo nardino:et eius bezoar qñ decoquuntur fungi aut cōmedunt:sunt pira incisa instrustra et simul decocta et bezoar post cōmestionem ipso:um est alleū crudū.

Capitlm̄.xxxviij.De nuce vomica.

n Vcem vomicam qui biberit vel cōmederit ille hēbit vomitū pessimum et dissolutiōez virtutis:et ei⁹ cura est robcitonio:ū et mirti et potus alti vini:et eius bezoar est co:tex citri.

Capitlm̄.xlv.De coloquintida.

c Oloquintidaz solitarie natā in arbo:e sua qui cōmederit ille venenū letale sumpsit: et nisi succurratur ei subito mo:ietur in tercio die:et eius cura et bezoar simul et semel est smaragd⁹ optima trita et data in potu.z.j.

Capitlm̄.xlvi.De fico pharaonis.

f Jcus pharaonis qui comederit ille statim patitur febrē et fractōnem tocius co:poris et videbitur ei q̄ sit ydropic⁹. et hoc ego vidi in sardinia in iudicatu galurie:vbi istarum ficuum est abundantia.q̄ qui vnam comedebat patiebatur vnā febrē:et q̄ duas:duas:et q̄ tres patiebañ trinā febrim:et vt plurmum iste febres erant terciane:et cura

eius est aqua ordei parata aut serum caprinū. et eius bezoar sunt grana siue semina cucumeris mundata et tria ꝛ data in potu dragme due

Capitlm̄. xxxxvij. De semine iusquiami.

Semina iusquiami cui data fuerit in potu
f ille patietur ebrietatē et mētis alienationez
ꝛ stuporē et imobilitatem omnium mēbro
rum: et eius cura est piper longū tritum et datum in potu. ʒ. ij. ꝛ ei⁹ bezoar sunt grana fisticorum cōmesta vel bibita.

Capitlm̄. xxxxviij. De granis cochognidij

Grana cochognidij cui in potu data fuerit
g ille patietur vomitū et fluxū vētris et tribu
latōz i stomacho: et ei⁹ cura ē tiriaca magna. ʒ. ij. cum vino et bezoar eius amigdale amare.

Capitlm̄ xxxxviij. De bacca lauris rancidis.

Baccas lauri rancidis qui cōmederit ille pa
b tietur accidentia que patitur qui cōmederit nuces rancidas: et cura eius et bezoar erunt similia:

Capitulum. l. De cataputia.

Catapucias ille qui comederit patitur acci
c dentia que patitur ille qui biberit giraſolez que superius dicta est cherua et cura eius ꝛ bezoar sunt eadem.

Capitulum. li. De semine Vrtice.

v Rtice semē qui comederit ille pacietᷣ guttu-
ris et oris et lingue excorticatōnez et arsurā
et ardorem in mictu:et eius cura etit oleum
amigdalarū dulce potare:et ei⁹ bezoar sunt grana ci
toniorum trita et potata cum aqua calida.

Capitlm̄.lij.De semine papaueris nigri.

p Apaueris semīa nigri qui biberit vel come-
derit ille pacietur accidētia que patitur qui
opium sumpserit licet remissiora et cura et
bezoar idem sunt.

Capitlm̄.liij.De semine ellebori.

e Llebori semen qui biberit vel comederit ille
pacietur accidentia que pacietur qui succū
aut radicem ellebori biberit:et cura et bezo
ar est vna.

Capitlm̄.liiij.De semine cicute.

b Jberit qui semen cicute ille pacietur accidē
cia illa que passus fuit qui succum eius bi-
berit et licet magis remissa et cura et bezo-
ar eadem sunt.

Capitlm̄.lv.De semine humidi coriandri.

h Vmidi coriandri qui semina comederit vel
biberit ille pacietur accidētia cōsimilia que
patitur qui succum eius biberit:et eius cu-
ra et bezoar sunt eadem.

Capitlm̃.lvi.De semine serpentarie

Omederit qui semen serpentarie ille patiet
c stridorem et punctõez gutturis et dentium
et sup extuatõez et feruorẽ et eius cura ẽ bu-
tirũ recens bibitũ:et eius bezoar est succ⁹ farine ordei
decocte in aqua.

Caplm̃.lvij.De morsib⁹ aut pũcturis ab aliquibus animalibus venenosis.

Liquis vero si morsus fuerit aut pũct⁹ ab
a aliq̃ aiali venenoso et ignoret cui⁹ sit punc
tura:tũc stringatur locus pũcture et ponã
tur sup ipsuz vẽtose cũ scarificatõne:et sugatur locus
cũ ore seruorũ et deinde sup locũ ponãtur cancri triti:
q̃ si locus venire ceperit ad corruptõnez abscindatur
membrũ si fuerit locus aptus:aut membrũ aptũ ab-
scisioni.q̃ si nõ:cauterisetur:nã q̃n ceperit locus deni
grari aut putrefieri erit signũ q̃ punctura fuerit aia-
lis pernicios̃i:dũ autẽ nõ incepit tendere ad putrefac-
tõnem et corruptõnez quãuis sit vehementis doloris
cũ non dũ sit ei velox pambulatio in corpe non ẽ ma
lum:nisi punctura fuerit iuxta cor aut iuxta arteriaz
magnam.

Caplm̃.lvij.De morsu vipere.

Omordit vero quẽ vipera illi suma medici
m narũ et bezoar ẽ ei tiriaca magnã:et fortas-
sis cõfert metridatũ et medicamẽ de assa fe
tida et butirũ vetus ⁊ medicamẽ de herbo ⁊ comestio
alleorum et potus vini puri.

Capl̄m̄.lviiij. De morsu Scorpionis.

m Ordicatōni autē Scorpiouū cōfert vaporatio olei et alleorum et tiriaca dyasesseron et oleum antiquuz linitū: et eius bezoar est scorpionis corpus contrirū et suppositum loco.

Capitl̄m̄.lx. De morsu aranearum.

c Onfert aranearū mordicatōni succus pomorum: aut pirorū aut appositō ferri frigidi iterati: et eius bezoar est endiuia.

Capitl̄m̄.lxi. De morsu rutele.

r Vtele aurem mordificatōni cōfert balneuz lalidum valde et sepeliri in arena aut cinere calido et bibere puluerem de nigella.

Capitl̄m̄.lxij. De apium morsu.

p Vnctere autē et mordicatōni apium cōfert epithima cū bolo armeno et aceto et camphora et qui man⁹ suas et faciē succo malue abluerit non pungetur ab apibus.

Capitl̄m̄.lxiij. De mordicatōne animalium

d Entes autem aut aculeos si mordentia aīmalia in locis morsis dimiserint: tūc oportet vt locus fricetur cum oleo et cinere suauiter: Et deinde fiat emplastrum super locum ex-

fermento cū oleo:et sic aculei vel dentes venenosi edu centur.

Capitlm̄.lxiiij.De morsu canis.

Si autē aliquis morsus fuerit a cane ⁊ dubi tetur vtrum fuerit rabiosus vel nō fricetur buccella panis sub loco morsure: et deinde illum exhibeat alijs canibus quem si renuerint rabio sus erit:si vero comederint minime Signa autē q̄ sit rabiosus preter hoc sunt q̄ canis linguam suā p̄ci-at extra.et intromittat caudam suam inter coxas su as et raucam habeat vocez.et q̄ abhorreat sanos et viros et q̄ mordeat dominos domus sue et om̄s qui ei obuiant et fugiant ab ipso canes. et qui morsus est nisi p̄caueat et curetur infra.xl.caniculares dies effici cietur ydrofiothicus id est timens aquaz qđ est quia ꝓpter rabiez efficitur siticulosus et appetit ad aquā et cum viderit eā ymaginabitur canes esse in aqua et moriens siti p̄timore imanium canum fugiet aquam et tunc non est spes salutis et cū procedit in egritudie efficitur et ipse rabidus et emittit sperma in pollutōe sua et in modum catulorū et q̄ncunq̄ egerit flegma i modum catulorū quod est quia imaginatio cōtinua quā habet de cane sigillat in hūiditatib⁹ suis figurā canū Et scias q̄ si equus et mulus et asini et simia ⁊ homo paciūtur rabiem circa maximū frigus aut cir ca maximū calorē:et eius cura ē vt sup locū morsum ponantur ventose cū scarificatōne:et ponantur desu per aleum siue cepe tritū et cōfectum cū butiro vacci no et sumat in potu electuariū cancrorūz fluuialium et intret balneū omni die ⁊ laboret in cura ethicorum et melancolicorum et balneatur ante.xl.dies in aqua

maris ⁊ ei⁹ bezoar sunt cancri fluuiales adusti et pul uerisati et dati ex eis.z.iij.in potu omnib⁹ trib⁹ dieb⁹

Capitlm̃ lxv.De cantaridibus.

c Antarides si autez quis biberit paciet̃ mictum et extuatõnem et accidẽtia pniciosa:et eius cura est vt sumat in potu lac ouiũ cuz oleo amigdalino:deinde curentur vlcera vesice:et ei⁹ bezoar erunt grana alchechengi numero ·x.

Capitlm̃.lxvi.De lacte.

l Ac si autẽ biberit fueritq; coagulatũ in stomacho.pacietur stomachi mollificatõnẽ et nauseã et sudabit sudore frigido:et ei⁹ cura erit bibere acetũ fortissimũ postea sumat de assa fetida.z.i.aut de sirupo acetoso.℥.vnaz vice vna psto vicem.

Capitlm̃.lxvij.De assatura suffocata.

s Jautẽ quis comederit assaturã suffocatã que inuoluitur in pãnis cũ extrahit̃ ex furno pacietur vertiginẽ similẽ epilẽsie.et ei⁹ cura est vt euomat et postea sumat in potu rob fructũ stipticorũ et zuccaruz rosatũ cũ.xi.aloes et mastice et querat sompnum et ingrediatur balneum.

Capitlm̃.lxviij.De piscibus frigidis

s Jautem quis comederit pisces frigidos q̃ bus post eius captõez aduenerit vna dies aut duo:aut si quis carnes putie vel ante

terciã vel quartã diem occisas aut morticinas aut p-
cussas a fulgure et tẽpestate mortuas aut morbo pes
tilẽciali pemptas accidit q̃ superuenit ex comestione
malorum fungorũ.et cura eorum est vt enomat et su
mat in potu vinũ purum cum pipere et curetur cura
fungorum preter q̃ non comedat pira.

Capitlm̃.lxviij.De terebro gatte.

Erebum gatte cui in potu datũ fuerit ille
c pacietur stoliditatẽ et instrigiosus videbit:
et eius cura est terra sigillata et vomit⁹ cũ
ipsa omni mense bis et accipe de cõfectõne dyamusci
omni die summo mane.et eius bezoar est muscus tri-
tus.. ℈.v.et datur in potu cum vino albo.

Capitlm̃.lxx.De extremitate caude cerui

Xtremitas caude cerui cui data fuerit ille
e pacietur accidẽtia napelli. et eius cura est
pocio smaragdi. ℈.v.triti dati in potu cũ
vino et deinde fricatio tocius corpis cũ oleo facto de
semine citri.et ei⁹ bezoar ẽ tirica magna dragme due.

Capitlm̃.lxxi.De sanguine bouino.

Vi in potu datus fuerit sanguis bouinus
c vetus ille pacietur mortificatõez et euomet
vomitum coagulatum·et eius cura est ace
tum acerrimum calidum:deinde vomitus deinde tiri
aca:deinde balneum aque calide.

Capitlm̃.lxxij.De sanguine buffonis.

Atus cui fuerit sanguis buffonis ille pacie-
b tur difficultatem anhelitus et cordiaca ac
cidentia:et si quis sputum ipsius sumpse-
rit erit prope mortez sicut qui napellū biberit.et eius
cura est potio smaragdi.ℨ.i.deinde intrare corp⁹ ai
malis quadrupedi magni:vt est bos asinus:vel mu-
lus vel equus et reiterare illud deinde tiriaca.ʒ.ij.bibe
re.et eius bezoar est lapis inuentus in capite buffois
qui apud lapidarios vocatur borras vulgariter tre-
panide.

Capitlm̄.lxxiij. De sanguie hois colerici ruffi.

Ominis colerice ruffi sanguinis extractus
h tpe rite sue vel furoris datus cui in potu fu
erit.ille pacietur furores mentis et pmixtio
nem intellectus et inuerecundiā deinde paulatim exic
cabitur.et eius cura est bibere aquā cucumeris pales-
tini et masticare grana ipsius et deglutire succum et
potare sirupum nenufarinum.et eius bezoar est troci-
scus vnus de tiro.

Capitlm̄.lxxiiij. De sanguie mēstruo aut lepsi.

Enstruū sanguinez aut leprosi qui biberit
m ille videbitur esse pistrigiatus et lunaticus
maleficiatus et obliuiosus. et eius cura est
potare margaritas tritas.ʒ.i.cū aqua melisse et bal-
neari in aqua tepida.et coire cū puella ꝑm legez et cō
uersari et amplexari cum puellis et iuuenculis.et eius
bezoar est comedere serpentes quibus caude ⁊ capita
per palmum fiat abscissa.

Capitlm̃.lxxv.De morsu homis ieiuni.

Orsus qui fuerit ab homine ieiuno ille po-
m nat sup morsuram stercus galline alioqui
pacietur vlcus venenosum et difficilis est
sanationis.

Capitlm̃.lxxvi.De morsu serpente vllo.

Verit qui morsus a serpente vllo ille liget
f statim locū cum coreo et deinde supponat
tiriacā ⁊ de ipsa bibat ⁊ circa cor apponatur smarag
dum et corallū et margaritas et locus morsure faciat
sugere a seruo.

Capitlm̃.lxxvij.De felle leopdi.

Eopardi fel cui datus fuerit in potu ille pa
l cietur accidentia napelli ⁊ vipere.et eius cu
ra et bezoar sunt vna.

Capitlm̃.lxxviij.De Salamandra.

Iberit qui salamandriam ille pacietur ac-
b cidentia cantaridarum.et cura eius et bezo
ar est vna.

Capitlm̃.lxxix. De lepore mario aut rana maria

Epus marin⁹ aut rana maria cui data fu
l erit in potu ille hēbit vomitū vnctuosum:
et totū eius corp⁹ efficietur turgidū et ifla
tum sicut yposarca et fetebit ei⁹ āhelitus:et eius cura
est festinus vomitus cū butiro et aqua mellis.et dein
de sumere post illō tiriacā dyatesseron p tres dies ⁊ ci
bari carnibus passerū et potare bonū vinum:et eius
bezoar est caro vulpis assata et comesta.

Capitlm̄.lxxx.De morsu muris.simie et gatte.

a Mure vero aut a simea.aut a gato q̄ morsus fuerit super morsurā ponat stercus galline et curet illud vt in morsu hominis ieiuni dictum est.

Capitlm̄.lxxxi.De scriptore bezoartice virtutis ad vnūquodq; venenum et de duabus difficilibus questionibus

b Ezoar anthonomasice d̄r de quodā lapide qui sic vocat̄:cui⁹ ꝓpria et specifica virtus ad letale venenū est liberās a morte subito absq; vllo medici ingenio:et ideo de om̄i medicīa que liberare potest a morte hoīez ab aliqua egritudīe vel veneno dici potest ꝙ fit bezoar illi⁹ morbi siue sit illa medicīa lapis vel granū vel succus vel aliqua cōposita medicina Et qui illū lapidē habet tutus ē ab omni mortali veneno. Teritur etiā et datur in potu d̄ ipso.z.i. Et per ipsum dicit̄ fuisse liberatuz regē anglie dn̄m Odoarduz in ciuitate aron qn̄ vulneratus fuit ꝑ passiasmū Soldani gladio toxicato Hūc autē lapidem ei tribuit generalis p̄ceptor templi et ego cōsimilem vidi. Est autē rubeus purulētus leuis vt spōgia et frangibilis vt gipsuz. Habet autē qd̄libet venenuz tam minerale q̄z vegetabile et aīale ꝓpriam medicinam oppositā ei.a qua oppositōe v̄tute specifica fit liberatō mortis ab illo veneno Et ideo bezoar ē vnicuiq; veneno illa medicīa que absq; virtute elemētali curat tale venenū. Et de quolibet bezoar iā supra expediui tractatū in cura cuiuslibz veneni in fine d̄scriptōis ne sit āplius necesse recapitulare tractatum.

Et autē queſtio vtrū tiriaca magna ſit bezoar vel a forma ſpecifica liberās a veneō: an materie elemētalis liberās a cōplexione nō a forma. Et voluerūt quidaz dicere q̄ olo erat bezoar fundātes ſe ſup rōne. Gal. qui cū Andromachū philoſophū reſpexiſſet qui primo tiriacā inuenit et eā pbauit nunq̄z pdeſſe niſi in morbis frigidis propter oppoſitōez multarū rerū calidarū: et in morbis calidis propter oppoſitōnem multarū medicinarū frigidarū que in ipſaz intrāt et hoc dixit. Gal. illam tiriacā adromaci eſſe mediam a cōplexione ſed ipſe ē aditū gens carnes tyrorū et terrā ſigillatā fecit eā valere formaliter ad omne venenū licet ad q̄dā pl⁹ ꝛ ad quedā minus. et ad quedā ſingulariter data. et ad quedam cū additōe. ℒ Alij vero dixerūt q̄ a cōplexione elemētali agebat quecūq̄z in corpe humano opatur fundātes ſup debilitatē opatōnis ſue aut penitus vanitate qñ ipſa datur cōtra napellū vel cōtra viperā vel contra fel leopdi et breuiter cōtra qōlibet venenū letale ſecunduz ſpecificā formā in quib⁹ parū aut nihil videtur cōferre vt dixit Raſ. ℒ Solutō autē hui⁹ dubitatōis ē q̄ curatō cuiuſlibet veneni. iiij. modis cōtingit: ſcz qui aut frangitur accumē veneni aut ſubā ei⁹ reſoluitur. aut ipm expellitur aut ipm p oppoſitōnez ſpecificā corrūpitur et ab eo eius virtus priſus auferē Exēplū primi ē opiū qđ frāgit euforbiū: et caſtoreum qđ frāgit opiū. Exēplū ſecūdi ē terra ſigillata et alleū que ſubſtantiā veneni aut p vomitū: aut p ſudorē reſoluunt Exēplū tercij ē ſmaragd⁹ qui venenū fugat et attrahit vſq̄z in finē extremitatis mēbri. Exemplū quarti ē forma ſpecifica oppoſita veneno que in na-

turalibus inuenīt vt in lapide bezoar et i artificialib⁹ at in diuina et nobili cōpositōne tiriace: et pmixtione omīm singlāriū medicinarū simul confectarū resultāte. et quia in tiriaca ē virtus cōplexionalis multarū medicinarū venenū frangentiū ſm oppositōez qualitatum et venenū resoluentiū et ipsum expellentiū idō bene dictū est q tiriaca ē medicīa cōplexionalis ad venena et quia ex cōpositōne tali resultat res dinīa que potius ab extra q̄z ab intus sc̄z forma artificialis que omni veneno opponitur. ideo et bene dictū est q ipsa bezoar est venenis omnib⁹ licet ſm magis et minus et licet quedam sunt magis bezoar ad quedā venena q̄z ipsa: verū ipsa est ad omnia. et ideo mater omniuz medicinarum a medicis est appellata.

Hoc op⁹ toricoꝝ Petri de Abano Beatissime pater. M. tuo noīe inscriptū habes Qđ si breue sit vtilitate tamē breuitatē ipsaz lōge cōpensat Per qđ tuaz salutē tueri Vitāq̄z custodire potes qđ emēdatū est per Wilhelmum Haldenhoff Ere premēdumq̄z curauit Quod arte sua Jacobus Thanner Herbipolen. In opido Liptzen. perfecit. xiiij. Julij. Anno domini: M. cccc. lxxxviij.

Bibl. Jag.

BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS

2. 5. c.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0008028

Inc.1 Prace konserwatorskie i oprawa - Stanisław Garbarz Oddział Konserwacji Biblioteki Jagiellońskiej

sierpień - październik 1982 r.